

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-78>

УДК 338.43:351.778.5:338.242

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У МІНІМІЗАЦІЇ РИЗИКІВ В АГРАРНІЙ СФЕРІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

THE ROLE OF THE STATE IN MINIMIZING RISKS IN THE AGRICULTURAL SECTOR OF UKRAINE'S ECONOMY

Соколюк Сергій Юрійович

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри,
Уманський національний університет садівництва
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0362-7493>

Смолій Людмила Василівна

кандидат економічних наук, доцент,
Уманський національний університет садівництва
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7426-0468>

Жарун Олена Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент,
Уманський національний університет садівництва
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2114-6960>

Sokolyuk Serhiy, Smoliy Liudmyla, Zharun Olena
Uman National University of Horticulture

Аграрна сфера економіки є одним із найважливіших секторів економіки України та відіграє ключову роль у продовольчій безпеці як країни, так і в глобальному масштабі. Однак, сучасні виклики, такі як зміни клімату, економічна нестабільність та політичні загрози, зокрема викликані війною, створюють суттєві ризики для стабільного розвитку аграрної галузі. Це підкреслює важливість управління ризиками в сільському господарстві. Дослідження зосереджене на ідентифікації основних ризиків, що впливають на аграрний сектор України, і розглядає можливі напрями мінімізації цих ризиків шляхом державного регулювання та підтримки, включаючи розвиток страхування, інвестиції в інфраструктуру та логістику, підтримку освіти та науки працівників галузі, інновації, фінансову підтримку аграрних підприємств у вигляді кредитів, субсидій тощо та екологічні програми.

Ключові слова: ризики, види ризиків, аграрна сфера економіки, державна підтримка.

The purpose of this study is to explore the role of the state in minimizing risks in Ukraine's agricultural sector, a key area that contributes significantly to the country's economy and food security. This research highlights the sector's vulnerability to various risks, including climate change, economic instability, and political threats, which have been exacerbated by the ongoing war. By using a systematic approach to analyze economic processes, this study aims to identify primary risk factors and examine potential avenues for risk mitigation through state interventions such as financial support, insurance programs, infrastructure investments, and ecological initiatives. The methodology of this research involves both general scientific methods, including analysis, synthesis, abstraction, and generalization, and specialized methods tailored to examine the specific risks within the agricultural sector. By adapting these methods to address modern challenges, the study aims to develop practical recommendations to strengthen the sector's resilience against external factors. The results reveal that Ukraine's agricultural sector faces high levels of risk due to natural, economic, social, and political factors. These risks manifest as fluctuations in crop yields, price instability, and threats related to geopolitical tensions. The study underlines that state support plays a crucial role in ensuring the stability of the agricultural sector. Legislative measures, risk insurance, financial subsidies, infrastructure investments, and environmental programs are among the state's key strategies to mitigate these risks. Additionally, the research emphasizes the need to enhance agricultural education and innovation to improve risk management. The practical significance of this article lies in its recommendations for creating a resilient and competitive agricultural economy in Ukraine. By identifying and mitigating the risks associated with agricultural production, the state can contribute to economic growth, food security, and social stability, helping to ensure the sector's sustainability amidst contemporary challenges.

Keywords: risks, types of risks, agricultural sector of the economy, state support.

Постановка проблеми. Аграрна сфера є однією з найвагоміших в економіці України. Вона створює близько 10% валового внутрішнього продукту (ВВП) країни та близько 40% експортних надходжень від реалізації сільськогосподарської продукції [1]. Завдяки значному виробництву ключових видів агропродукції дана галузь не лише гарантує продовольчу безпеку населення країни, але й має великий потенціал для вирішення проблеми голоду в світі.

Крім того, аграрний сектор виконує важливу соціальну функцію, забезпечуючи зайнятість значної частини населення, що сприяє соціальній стабільності в країні. Зокрема, особливо важливо підтримувати малі фермерські господарства та сімейні ферми, оскільки вони не лише стимулюють розвиток сільських територій, а й допомагають зберегти традиційні методи ведення сільського господарства.

Слід зазначити, що в умовах війни сільське господарство набуває ще більшого значення, оскільки забезпечує продовольчу безпеку не лише України, а й інших країн світу. Внаслідок масштабних атак на сільськогосподарську інфраструктуру та блокування українських портів експорт сільськогосподарської продукції суттєво ускладнився, що підкреслює необхідність адаптації аграрного сектору до нових викликів.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є дослідження ролі держави в мінімізації ризиків у вітчизняному сільському господарстві, з метою забезпечення продовольчої безпеки, економічної стабільності та соціальної підтримки населення в умовах невизначеності, викликані різноманітними об'єктивними та суб'єктивними факторами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам ризиків в аграрній сфері економіки присвячені численні праці вітчизняних та зарубіжних науковців та практиків. Так, Р. Григорян зазначає, що *«у діяльності сільгосппідприємств виникають численні види ризиків, при цьому кожний із них має різний ступінь впливу на результати господарської діяльності при ідентичних, а іноді й загальних факторах виникнення»* [2]. В. Жмуденко у своїх дослідженнях також зазначає, що *«сільське господарство є однією із найризикованіших галузей»* [3]. Такої ж думки дотримуються і закордонні дослідники, які зазначають, що ризиковість галузі, насамперед, пов'язана з її особливостями [4; 5; 6]. У своїх працях вони визначають природу ризиків

в сільському господарстві, здійснюють їх систематизацію та розробляють шляхи мінімізації їх впливу.

Огляд літературних джерел показує, що найбільший вплив на функціонування аграрного сектору мають природно-кліматичні чинники, до яких можна віднести зміни клімату, несприятливі погодні умови, шкідники та хвороби рослин, які можуть призвести до втрати врожаю. І як вказує О. Прокопчук, наша країна належить до зони ризикованого землеробства, що значною мірою зумовлює залежність результатів діяльності аграрних виробників від погодних умов. Вплив глобальних кліматичних змін стає дедалі відчутнішим для українського аграрного сектору [7]. І ми підтримуємо твердження наших вітчизняних науковців, які стверджують, що *«...сільське господарство є однією з найбільш ризикових галузей економіки, оскільки економічні виробничі процеси тісно переплітаються із біологічними і напряду залежать від природно-кліматичних факторів»* [8]. Проте, на наш погляд, крім природних неабияке значення мають також техногенні фактори, що викликані забрудненням навколишнього середовища і нераціональним використанням природних ресурсів.

Також важливо враховувати вплив економічних ризиків, таких як коливання цін на сільськогосподарську продукцію, кредитний ризик через труднощі з погашенням боргу та інституційний ризик через зміни в економічній політиці. Їхня дія може негативно впливати на функціонування галузі, про що зазначають П. Бечко та А. Романова. Вони виділяють наступні економічні ризики – виробничий, майновий, ціновий, партнерський, юридичний тощо [9]. Проте, в даній класифікації відсутні так звані ринкові ризики, які в ринкових умовах функціонування галузі відіграють неабияку роль. Р. Колібаба до групи ринкових ризиків пропонує відносити маркетингові ризики, цінові ризики, фінансові ризики та інформаційні ризики [10].

Наступна група ризиків – це соціальні і політичні ризики. До соціальних відносяться ризики, які пов'язані з кадровими проблемами та особистими ризиками працівників. Щодо політичних – то сюди можна віднести нестабільність політичної ситуації, корупцію, зміни в законодавстві і т.ін., що може вплинути на діяльність аграрної сфери економіки. Зважаючи на реальну ситуацію в Україні, до політичних ризиків також відноситься війна. За даними Дослідницької служби Європейського парламенту, українське сільське

господарство стало військовою мішенню російської агресії. Зараз Україна контролює близько 26,5 мільйонів гектарів орних земель (сільськогосподарських угідь), порівняно з 32,7 мільйонами гектарів раніше. На додаток до крадіжки найродючіших українських земель, Росія захопила або заблокувала ключові українські чорноморські порти, щоб запобігти експорту зерна. Росія також активно викрадає українську техніку та врожай [11]. Станом на грудень 2023 року українське сільське господарство буде втрачено та завдано збитків на суму 80 млрд доларів США [12].

Таким чином, підсумовуючи вищенаведене, можна стверджувати про важливість вивчення ризиків в аграрній сфері економіки з метою їх мінімізації. І саме державне регулювання і підтримка є одним із напрямів зниження ризиковості галузі.

Методика досліджень. Це дослідження, присвячене мінімізації ризиків в аграрній сфері економіки, базується на вивченні класичних і сучасних праць провідних вітчизняних і зарубіжних науковців, що дозволяє сформувати комплексний погляд на проблему. Методологічний інструментарій дослідження охоплює системний підхід до аналізу економічних процесів, що дає змогу виявити специфіку взаємодії ризиків у сільськогосподарському секторі. У рамках дослідження були використані загальнонаукові методи – такі як аналіз, синтез, абстрагування та узагальнення, – а також спеціалізовані методи, що дозволяють глибше дослідити механізми управління ризиками. Особлива увага приділяється адаптації методів до сучасних кліматичних, економічних та соціальних викликів, що стоять перед аграрною сферою. Такий підхід сприяє формуванню практичних рекомендацій для підвищення стійкості сільськогосподарських підприємств до ризиків, пов'язаних із зовнішніми чинниками.

Виклад основного матеріалу дослідження. Висока ступінь ризиковості сільського господарства в Україні зумовлена низкою факторів, які можуть негативно вплинути на виробництво та економічну стабільність аграрного сектору. До основних ризиків належать природні (кліматичні), економічні, соціальні та політичні фактори. Це може проявлятися у вигляді нестабільності врожаю, коливань цін на сільськогосподарську продукцію, а також ризиків, пов'язаних з війною та зовнішньоекономічною кон'юнктурою.

Зменшення ризиків у сільському господарстві є ключовим компонентом державної

політики, спрямованої на забезпечення продовольчої безпеки, економічного зростання та соціальної стабільності.

Сільське господарство є основою національної продовольчої безпеки, а стабільність цього сектору має вирішальне значення для уникнення дефіциту продовольства та забезпечення населення необхідними ресурсами, особливо у випадку непередбачуваних погодних умов або глобальних криз.

Важливість сільського господарства в Україні також визначається його значним економічним внеском. Будучи одним з основних джерел експортної виручки, аграрний сектор забезпечує стабільні валютні надходження до бюджету країни. Тому захист сільського господарства від ризиків, пов'язаних з кліматичними, економічними та іншими факторами, допомагає підтримувати стабільний обсяг експортних надходжень, що підтримує національну економіку.

Крім того, сільське господарство відіграє важливу роль у забезпеченні соціальної стабільності. Значна частина населення, особливо в сільській місцевості, зайнята в цьому секторі, що робить його критично важливим для збереження робочих місць і доходів. Зменшення ризиків у сільському господарстві допомагає уникнути масової міграції до міст, підтримуючи розвиток сільських громад і зберігаючи їхній соціально-економічний баланс.

Важливість державного втручання також зумовлена глобальною зміною клімату, яка створює нові виклики для сільськогосподарського виробництва. Погодні аномалії, такі як посухи та повені, можуть негативно вплинути на врожайність сільськогосподарських культур, що вимагає адаптації аграрної політики до нових умов. Інструменти державної підтримки, такі як програми страхування, субсидії та інвестиції в інноваційні технології, допомагають сільськогосподарським виробникам зменшити вплив кліматичних ризиків та забезпечити стійкість сектору.

Стабілізація цін на продукти харчування також є одним із завдань уряду в умовах ризикованого сільського господарства. Регулювання цін допомагає запобігти значним коливанням, які можуть негативно вплинути на купівельну спроможність населення. Державна підтримка у цій сфері забезпечує доступність продуктів харчування для громадян та сприяє стабільності на продовольчих ринках.

Нарешті, державна підтримка сприяє впровадженню інновацій та нових технологій

у сільському господарстві, що допомагає підвищити продуктивність та досягти сталості. Інвестиції в дослідження, розвиток інфраструктури та екологічно чисті технології зменшують залежність від зовнішніх ризиків та сприяють збереженню природних ресурсів.

Тому зниження ризиків у сільському господарстві через державну підтримку є важливою умовою забезпечення стійкості аграрного сектору. Це, в свою чергу, сприяє соціально-економічному розвитку країни, підвищенню рівня життя населення та забезпеченню національного продовольчого суверенітету.

Слід зазначити, що у багатьох розвинутих країнах світу держава відіграє вагомий роль задля мінімізації ризиків у сільському господарстві. Так, на сайті Укрінформ представлено деякі моделі підтримки даної галузі [13]. Зокрема автори зазначають, що французький уряд щороку виділяє до €40 млрд на підтримку фермерів через субсидії та пільгові кредити. Через ЄС Франція отримує близько 17 % бюджету Єдиної сільськогосподарської політики, що еквівалентно €12 тис. субсидій на одне господарство. В Німеччині держава підтримує фермерів через соціальні та екологічні програми, і у 2020 році країна виділила €13 млн на субсидії постраждалим від падіння цін на молоко і м'ясо. За оцінками, німецькі фермери отримують близько 10-20% від загального бюджету ЄС на сільське господарство. Польські фермери також отримують підтримку через субсидії та пільгові кредити. Державна підтримка сільського господарства складається з програм страхування врожаю та страхування від падіння цін. Субсидії на страхування покривають від 38% до 80% страхової премії залежно від рівня ризику. Тобто, уряди різних країн застосовують різні моделі підтримки аграрної галузі з метою мінімізації ризиків та ефективного розвитку.

Україна в даному аспекті теж не є виключенням. Нами узагальнено основні механізми підтримки та регулювання держави з метою мінімізації ризиків функціонування сільського господарства країни. Основними законодавчими актами, що унормовують державну підтримку галузі є Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» (від 24 червня 2004 року, № 1877-IV) [14]; Закон України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність» (від 17 червня 2004 року, № 1807-IV), який регулює питання дорадчої діяльності в аграрному секторі [15]; Господарський та Податковий кодекси; Постанови Кабінету Міністрів

України, які деталізують порядок використання бюджетних коштів для різних напрямків підтримки, зокрема Постанова від 7 лютого 2018 р. № 106 «Про затвердження Порядку використання коштів для фінансової підтримки розвитку фермерських господарств», Постанова від 11 серпня 2021 р. № 886 «Про затвердження Порядку надання державної підтримки сільськогосподарським товаровиробникам шляхом виділення бюджетних субсидій» та інші. На початку 2024 року введено в дію новий Закон України «Про страхування» (Закон № 1909-IX), який замінює попередній закон 1996 року, акцентуючи увагу на платоспроможності та прозорості страховиків [16]. Крім того, в Україні розробляють Державну стратегію розвитку аграрного сектору на період до 2030 року, яка визначає довгострокові цілі та напрямки розвитку аграрного сектору, включаючи інноваційні підходи, екологічну стійкість, диверсифікацію виробництва та адаптацію до змін клімату.

Проведений нами аналіз дозволив систематизувати основні напрями зниження ризиковості аграрної сфери економіки в Україні (табл. 1).

Виходячи з вищезазначеного, зниження ризикованості аграрного сектору економіки в Україні потребує комплексного підходу, який включає в себе правове регулювання, фінансову підтримку, освіту, інновації та управління ризиками. Основою для регулювання аграрного сектору є законодавча база, яка передбачає створення правових механізмів державної підтримки. Наприклад, Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» надає аграріям субсидії та програми страхування для захисту від непередбачуваних факторів.

Серед інструментів підтримки важливу роль відіграє сільськогосподарське страхування. Проте, частка агрострахування на вітчизняному ринку страхування не перевищує 1% [17].

Щодо сучасного стану страхування, то за дослідженнями О. Білоус та О. Мельник сьогодні швидкість його розвитку та значення в Україні в рази нижча, ніж у розвинених країнах. І за період 2011–2019 роки рівень страхування сільськогосподарських земель становить лише близько 2,5 %, як у країнах Європи цей показник перевищує 60–70 %, а, наприклад, на Кіпрі та в Ізраїлі складає 100 % [18]. Програми страхування врожаю та майна допомагають мінімізувати втрати від стихійних лих та ринкових коливань, захищаючи фермерів

Таблиця 1

Основні напрями зниження ризиковості аграрної сфери економіки в Україні

Напря́м	Основний зміст
Законодавче регулювання	Встановлення правових норм, що регулюють діяльність аграрного сектору, а також механізмів державної підтримки і захисту фермерів від ризиків
Аграрне страхування	Запровадження програм страхування врожаю та майна, що захищає аграріїв від втрат, пов'язаних із природними катастрофами та ринковими коливаннями
Фінансова підтримка та дотації	Надавання субсидій, компенсацій і пільгових кредитів для аграріїв, що знижує їхні фінансові витрати та сприяє стабільності бізнесу
Освіта та навчання	Підвищення рівня знань і кваліфікації фермерів через тренінги, семінари та інформаційні кампанії про новітні технології та управління ризиками
Дослідження та інновації	Інвестиції у наукові дослідження, розвиток нових агротехнологій та адаптацію до змін клімату для підвищення стійкості сільського господарства
Забезпечення продовольчої безпеки	Заходи для стабільного забезпечення населення продуктами харчування, включаючи стимулювання виробництва та підтримку продовольчих резервів
Інвестиції в інфраструктуру та логістику	Покращення транспортної, складської та логістичної інфраструктури для ефективного збуту продукції та зменшення втрат під час зберігання і транспортування
Підтримка екологічних програм	Впровадження екологічно чистих технологій, органічного землеробства та програм збереження природних ресурсів для мінімізації негативного впливу на довкілля
Покращення доступу до ринків та міжнародної співпраці	Розширення експортних можливостей, налагодження нових партнерств і міжнародна співпраця для зміцнення економічних зв'язків і збільшення ринків збуту
Управління ризиками	Використання стратегій і технологій для прогнозування та зниження ризиків, пов'язаних із цінами, погодою та іншими факторами, що впливають на агровиробництво

Джерело: систематизовано авторами

від значних фінансових ризиків. Крім того, держава надає фінансову підтримку у вигляді грантів та пільгових кредитів, щоб допомогти фермерам зменшити виробничі витрати та отримати доступ до фінансування на вигідних умовах.

Освіта та навчання сприяють підвищенню кваліфікації фермерів, дозволяючи їм краще розуміти новітні технології та управління ризиками. Адаптація сільського господарства постійно змінюється під впливом кліматичних умов, ринкових тенденцій, технологічних інновацій та регуляторного середовища. Здатність працівників адаптуватися до таких змін дозволить їм ефективно впроваджувати нові технології, агротехніку та методи виробництва, а гнучкість у прийнятті рішень – швидко реагувати на непередбачувані обставини та вирішувати проблеми, що виникають у процесі виробництва [19].

Інновації та дослідження є важливою сферою для підвищення стійкості аграрного сектору до зміни клімату та покращення продуктивності. Точне землеробство та автоматизація, наприклад, дозволяють більш ефективно використовувати ресурси та зменшити залежність від погодних умов. Попри численні ініціативи та інвестиції в інновації, Україна все ще стикається з системними бар'єрами та обмеженнями, які стримують ефективну реалізацію її інноваційного потенціалу. Ці проблеми включають низку інституційних та структурних чинників, зокрема недостатнє фінансування НДДКР, слабкий захист прав інтелектуальної власності, бюрократичну неефективність, обмежений доступ до фінансування для інноваційних компаній та брак навичок серед робочої сили. За останні п'ять років, незважаючи на поступове зростання абсолютних витрат на НДДКР,

частка ВВП, що витрачається на НДДКР, все ще залишається значно нижчою за середній показник по ЄС, що дорівнює близько 2%. Це вказує на те, що Україна потребує збільшення інвестицій у наукові дослідження та розробки для посилення свого інноваційного потенціалу [20].

Ще одна стратегічна мета – забезпечення продовольчої безпеки. Держава підтримує виробництво та створює резерви для стабільного постачання продовольства, що гарантує наявність продуктів харчування навіть у кризові часи. Також важливо розвивати інфраструктуру та логістику, щоб зменшити втрати під час транспортування та зберігання врожаю. В Україні це означає інвестиції в покращення транспортної мережі, складів та сховищ.

Екологічні програми зменшують негативний вплив на навколишнє середовище шляхом просування органічного землеробства та раціонального використання природних ресурсів. Наприклад, зменшення використання хімікатів допомагає зберегти родючість ґрунту. Кращий доступ до ринків та міжнародна співпраця відкривають нові можливості збуту, зменшуючи залежність від внутрішнього попиту та забезпечуючи диверсифікацію ринків збуту.

Загалом, зниження ризиків в українському аграрному секторі вимагає комплексного

підходу до створення стійкої, конкурентоспроможної аграрної економіки, здатної протистояти зовнішнім і внутрішнім викликам.

Висновки. Таким чином, проведені дослідження дозволяють зробити висновок, що аграрний сектор є основою національної економіки та продовольчої безпеки України, проте стикається з численними ризиками, які впливають на його стабільність та стійкість. Основними ризиками є кліматичні, економічні та соціально-політичні фактори, які проявляються у формі нестабільності врожаїв, коливання цін та загроз через зовнішньополітичні умови. Комплексний підхід до зниження ризиковості аграрної сфери є необхідним для збереження та розвитку сільського господарства України. Важливу роль у цьому відіграє державна підтримка, яка забезпечується через законодавче регулювання, впровадження програм страхування, фінансові субсидії, інвестиції в інфраструктуру та сприяння екологічній стійкості. Крім того, для ефективного управління ризиками необхідно підвищувати рівень освіти аграріїв і стимулювати інновації в аграрному секторі. Такий підхід допоможе створити стійку та конкурентоспроможну аграрну економіку, яка здатна забезпечити стабільне економічне зростання та продовольчу безпеку України в умовах сучасних викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Статистичний щорічник України за 2022 рік. Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/zb/11/year_22_u.pdf
2. Григорян Р. Х. Особливості прояву ризиків у діяльності сільськогосподарських підприємств в умовах невизначеності. *Економіка та управління АПК*. 2023. Вип. 1. С. 111–123.
3. Жмуденко В. О. Особливості управління ризиками в аграрній сфері. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2015. № 3 (58). С. 55–61.
4. Boyd, C. M., & Bellemare, M. F. (2020). The microeconomics of agricultural price risk. *Annual Review of Resource Economics*, 12(1), 149–169.
5. Ramaswami, R., Ravi, S., & Chopra, S. (2008). Risk management in agriculture. *Discussion papers*, (03-08), 03–08.
6. Emerick, K., De Janvry, A., Sadoulet, E., & Dar, M. H. (2016). Technological innovations, downside risk, and the modernization of agriculture. *American Economic Review*, 106(6), 1537–1561.
7. Прокопчук О. Т. Специфіка ризиків та управління ними у сільському господарстві. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*, 2019. № 24. С. 24–41.
8. Burliai, A., Burliai, O., Revutska, A., Smolii, L., & Klymenko, L. (2021). Organizational and economic risks of ecologization of agriculture. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 7(1), 96–114.
9. Бечко П. К., Романова А. О. Теоретичні основи впливу економічних ризиків на діяльність суб'єктів аграрного виробництва. *Ефективна економіка*. 2012. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2012_2_24
10. Колібаба Р. О. Класифікація ризиків сільськогосподарського виробництва. Інструменти мінімізації ризиків // Інтернет-ресурси Міністерства фінансів України. URL: <http://minfin.gov.ua/control/uk/publish>
11. Дослідницька служба Європейського парламенту. Автор: Антоніо Альбаладехо Роман; Графіка: Самі Чахрі Дослідницька служба євродепутатів PE 760.432 – квітень 2024 року. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/760432/EPRS_BRI\(2024\)760432_XL.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/760432/EPRS_BRI(2024)760432_XL.pdf)

12. World Bank. *Ukraine – Third Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3): February 2022 – December 2023 (English)*. Washington, D.C.: World Bank Group. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/099021324115085807/P1801741bea12c012189ca16d95d8c2556a>
13. Світові моделі підтримки сільського господарства. Сайт Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2012230-svitovi-modeli-pidtrimki-silskogo-gospodarstva.html>
14. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2004, № 49, ст. 527.
15. Закон України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2004, № 38, ст. 470.
16. Закон України «Про страхування». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2023, № 12-13, ст. 28.
17. Аберніхіна І. Особливості та сучасний стан розвитку сільськогосподарського страхування в Україні. *Scientific Collection «InterConf»*. 2022. № 115. С. 26–36.
18. Білоус О. С., Мельник О. Г. Теоретико-правовий аналіз ринку сільськогосподарського страхування в Україні. Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні питання розвитку аграрного та земельного права: національний і міжнародний вимір» 18 листопада 2021 р. Біла Церква.
19. Syrotiuk G., & Boltianska L. (2024). The role of human capital in implementing innovations in the agricultural sector. *Bulletin of Lviv National Environmental University. Series "AIC Economics"*, (31), 129–134.
20. Редько К. Ю., Гарник О. А., Лук'янихін В. О. Оцінка впливу інноваційного потенціалу на економічний розвиток: український контекст. *Академічні візії*. 2024. № 32.

REFERENCES:

1. Statistical Yearbook of Ukraine for 2022. State Statistics Service of Ukraine. Available at: https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/zb/11/year_22_u.pdf
2. Grigoryan R. H. (2023). Features of the manifestation of risks in the activities of agricultural enterprises under conditions of uncertainty. *Economics and management of the agro-industrial complex*, 1, 111–123.
3. Zmudenko V. O. (2015). Features of risk management in the agricultural sector. *Bulletin of Socio-Economic Research*, (3 (58)), 55–61.
4. Boyd, C. M., & Bellemare, M. F. (2020). The microeconomics of agricultural price risk. *Annual Review of Resource Economics*, 12(1), 149–169.
5. Ramaswami, R., Ravi, S., & Chopra, S. (2008). Risk management in agriculture. *Discussion papers*, (03-08), 03–08.
6. Emerick, K., De Janvry, A., Sadoulet, E., & Dar, M. H. (2016). Technological innovation, downside risk, and the modernization of agriculture. *American Economic Review*, 106(6), 1537–1561.
7. Prokopchuk, O. T. (2019). Specificity of risks and their management in agriculture. *Collection of scientific works of Uman National University of Horticulture*, (24), 24–41.
8. Burliai, A., Burliai, O., Revutska, A., Smolii, L., & Klymenko, L. (2021). Organizational and economic risks of ecologization of agriculture. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 7(1), 96–114.
9. Bechko, P. K., & Romanova, A. O. (2012). Theoretical foundations of the impact of economic risks on the activities of agricultural producers. *Effective economy*, (2). Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2012_2_24
10. Kolibaba R. O. Classification of risks of agricultural production. Tools for minimizing risks // Internet resources of the Ministry of Finance of Ukraine (Electronic resource). Available at: <http://minfin.gov.ua/control/uk/publish>
11. Research Service of the European Parliament. Author: Antonio Albaladejo Roman; Graphics: Sami Chahri MEP Research Service PE 760.432 – April 2024. Available at: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/760432/EPRS_BRI\(2024\)760432_XL.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/760432/EPRS_BRI(2024)760432_XL.pdf)
12. World Bank. *Ukraine – Third Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3): February 2022 – December 2023 (in English)*. Washington, D.C.: World Bank Group. Available at: <http://documents.worldbank.org/curated/en/099021324115085807/P1801741bea12c012189ca16d95d8c2556a>
13. World models of agricultural support. Ukrinform website. Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2012230-svitovi-modeli-pidtrimki-silskogo-gospodarstva.html>
14. Law of Ukraine “On State Support of Agriculture of Ukraine”. *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR)*, 2004, No. 49, p. 527.
15. Law of Ukraine “On Agricultural Advisory Activity”. *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR)*, 2004, No. 38, p. 470.
16. Law of Ukraine “On Insurance”. *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (VRU)*, 2023, No. 12-13, p. 28.

17. Abernihina, I. (2022). Features and current state of development of agricultural insurance in Ukraine. *Scientific Collection "InterConf"*, (115), 26–36.
18. Bilous, O. S., & Melnyk, O. G. (2021). Theoretical and legal analysis of the agricultural insurance market in Ukraine. International Scientific and Practical Conference "Topical Issues of Agrarian and Land Law Development: National and International Dimension" November 18.
19. Syrotiuk G., & Boltianska L. (2024). The role of human capital in implementing innovations in the agricultural sector. *Bulletin of Lviv National Environmental University. Series "AIC Economics"*, (31), 129–134.
20. Redko, K. Y., Garnik, O. A., & Lukianikhin, V. O. (2024). Assessing the impact of innovation potential on economic development: the Ukrainian context. *Academic Visions*, (32).